

Колісник Анна Сергіївна

*доктор філософії, молодший науковий співробітник НДІ правового
забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України*

ПОДАТКОВІ РЕЖИМИ ТА СПРИЯННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ІНДУСТРІЇ 4.0

У публікації розглянуто деякі питання оподаткування суб'єктів Індустрії 4.0. Підкреслено, що зміни, пов'язані з виникненням нових моделей та форм ведення бізнесу, потребують корелюючих перетворень й у сфері оподаткування. На підставі аналізу чинного податкового законодавства України наголошено на наявності відповідних спроб з боку держави створити сприятливе податкове середовище для суб'єктів Індустрії 4.0. Водночас автором зазначено, що існуючі й нові підходи потребують певного доопрацювання (як з формальної точки зору, так і змістової) або ж розширення.

Ключові слова: Індустрія 4.0, оподаткування, технології, цифровізація, спеціальний податковий режим, звільнення від оподаткування.

Kolisnyk Anna

*PhD, Junior Researcher of the Scientific Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovate Development of NALS of Ukraine*

TAX REGIMES AND PROMOTION OF INDUSTRY SUBJECTS 4.0

The publication considers some issues of taxation of subjects of Industry 4.0. It is emphasized that changes associated with the emergence of new models and forms of doing business require correlating transformations in the field of taxation. Based on the analysis of the current tax legislation of Ukraine, it is emphasized that there are appropriate attempts by the state to create a favorable tax environment for the subjects of Industry 4.0. At the same time, the author noted that existing and new approaches need some improvement (both from a formal point of view and content) or expansion.

Keywords: Industry 4.0, taxation, technology, digitalization, special tax regime, tax exemption.

Науковці наразі одностайні у своїх міркуваннях стосовно того, що Індустрія 4.0 має своїм підґрунтям подальший розвиток і впровадження цифрових технологій. Цифрові технології використовуються в усіх сферах життєдіяльності суспільства й охоплюють сферу культури, духовні погляди суспільства, соціальні сили, політичні течії, правові норми, ціннісні установки, пов'язуючись з економічними процесами і господарською діяльністю, відкриваючи простір на шляху технічного прогресу або навіть встановлюючи певні обмеження. При цьому формування цифрової економіки у відповідних сферах означає визнання певної залежності майбутнього розвитку галузі від ступеня освоєння нею інновацій та цифрових технологій [4, с. 4].

У цьому контексті важливого значення набуває активізація використання Україною можливостей Індустрії 4.0 для застосування досягнень науково-технологічного прогресу та отримання додаткових переваг від реалізації стратегій цифрового розвитку економіки як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. Фактично, Індустрія 4.0 спрямована на створення більш гнучких систем, учасники яких обмінюватимуться інформацією через Інтернет, що, у свою чергу, значно збільшить ефективність праці і скоротить витрати у виробничих процесах [4, с. 4].

Дійсно, сучасні технології суттєво впливають на діяльність суб'єктів господарювання. На наш погляд, зміни, пов'язані з виникненням нових моделей та форм ведення бізнесу, потребують корелюючих перетворень й у сфері оподаткування. Так, йдеться про впровадження нового податкового режиму або ж розширення кола преференцій в межах вже існуючих режимів для суб'єктів господарювання, які впроваджують новітні технологічні рішення у своїй діяльності. Правники вказують, що для прискорення переходу до Індустрії 4.0 і широкого застосування сучасних кіберфізичних технологій можуть використовуватися податкові пільги, що стимулюють розвиток ІТ-компаній та електронної комерції, які також активно застосовуються у багатьох розвинених країнах [1].

У цьому контексті відзначимо, що з 01 січня 2022 р. набрав чинності Закон України від 14 грудня 2021 р. № 1946-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [6], яким передбачено функціонування режиму Дія Сіті. У той же час законодавець не виокремлює такий правовий режим як спеціальний. При характеристиці його окремих аспектів використовуються формулювання «платник податку на особливих умовах (наприклад, пп. 57.1⁻¹.8 п. 57.1⁻¹ ст. 57, пп.134.1.8 п. 134.1 ст. 134 ПК України [5] та ін.) На наш погляд, Дія Сіті також становить спеціальний правовий режим, який є альтернативою поточним умовам ведення ІТ-бізнесу, зі своїми особливостями організації праці між робітником та роботодавцем, режимом оподаткування, а також додатковими правовими інструментами. Тобто, в залежності від існуючої моделі бізнесу, компанія для себе зможе обрати чи ставати їй резидентом Дія Сіті, чи залишатися на існуючій моделі функціонування. Детально не зупиняючись на характеристиці зазначеного режиму, акцентуємо увагу на тому, що метою його прийняття було стимулювання цифрової економіки в Україні, створення більш гнучкого правового та податкового поля для залучення іноземних інвестицій, створення більш прозорих та конкурентних умов ведення бізнесу.

Також слід зазначити, що законодавець закріпив визначення та певний перелік електронних послуг. Електронні послуги - це послуги, які постачаються через мережу Інтернет, автоматизовано, за допомогою інформаційних технологій та переважно без втручання людини, у тому числі шляхом встановлення спеціального застосунку або додатка на смартфонах, планшетах, телевізійних приймачах чи інших цифрових пристроях (п. 14.1.56⁵ п. 14.1 ст. 14 ПК України [5]). Надання таких послуг оподатковується податком на додану вартість за базовою ставкою 20 %, бази оподаткування та додається до вартості електронних послуг, крім операцій, звільнених від оподаткування ПДВ. До платників ПДВ в цій ситуації належать особи-нерезиденти, які не мають постійного представництва та постачають на митній території України фізичним особам, у тому числі фізичним особам – підприємцям, не зареєстрованим як

платники ПДВ, електронні послуги, у тому числі шляхом надання доступу до електронних послуг через електронний інтерфейс, надання технічних, організаційних, інформаційних та інших можливостей, які здійснюються з використанням інформаційних технологій і систем, для встановлення контактів та укладення угод між продавцями і покупцями та/або постачають такі електронні послуги за посередницькими договорами від власного імені, але за дорученням надавача електронних послуг.

Слід акцентувати увагу на необхідності реєстрації платником ПДВ особи-нерезидента, якщо за результатами попереднього календарного року загальна сума від здійснення нею операцій з постачання фізичним особам електронних послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, сукупно перевищує суму, еквівалентну 1 000 000 грн. Ця сума обчислюється за офіційним курсом валюти України до іноземної валюти, встановленим Національним банком України, що діє на 0 годин 1 січня відповідного року [3]. Обов'язок вищевказаних осіб зареєструватися платниками ПДВ має певні темпоральні обмеження. Так, у період з 1 січня 2022 по 31 березня 2022 р. (включно) потрібно подати до податкових органів заяву про реєстрацію такої особи-нерезидента як платника ПДВ. Заява подається в електронній формі через спеціальне порталне рішення для користувачів нерезидентів, які надають електронні послуги. З огляду на викладене робимо висновок про те, що впровадження таких новацій спрямовано на реалізацію принципу зручності оподаткування в сучасних умовах, що вбачається позитивним.

Говорячи про сприяння діяльності суб'єктам Індустрії 4.0, зазначимо, що законодавець встановив певні звільнення від оподаткування електронних послуг ПДВ. Зокрема, йдеться про операції особи-нерезидента платника ПДВ з постачання на митній території України фізичним особам електронних послуг, визначених підпунктом «е» пп. 14.1.56⁵ п. 14.1 ст. 14 ПК України, а саме постачання програмного забезпечення та оновлень до нього, у тому числі електронних примірників, надання доступу до них, починаючи з 1 січня 2022 року, підлягатимуть звільненню від оподаткування ПДВ відповідно до пункту

26¹ підр. 2 розд. XX ПК України (за умови, якщо їх оплата не вважається роялті згідно з абз. 2-7 пп. 14.1.225 п. 14.1 ст. 14 ПК України [5]).

Зважаючи на викладене, робимо висновок щодо наявності відповідних спроб з боку держави створити сприятливе податкове середовище для суб'єктів Індустрії 4.0. Водночас вважаємо, що існуючі й нові підходи потребують певного доопрацювання (як з формальної точки зору, так і змістової) або ж розширення. Крім того, беручи до уваги якість інституційного середовища, що склалося в державі та особливості соціокультурних норм, можливими напрямками подальших реформ можуть стати спрощення механізму оподаткування, що зменшує можливості податкового планування та ухилення від сплати податків за рахунок скорочення дискреційних норм господарського права, і надання податковим нормам більшої соціальної спрямованості [2, с. 120].

ЛІТЕРАТУРА

1. Global research & development incentives group. Pw C. April 2017. 45 p. URL: https://www.pwc.com/kr/ko/tax/samilpwc_global-r-and-d-brochure-april2017.pdf
2. Гончаренко Л. И., Вишнеvский В. П., Гурнак А. В. Особенности налогового регулирования в контексте четвертой промышленной революции. *Экономика. Налоги. Право*. 2020. № 13(1). С. 114-122.
3. Інформаційний лист № 26: Щодо порядку оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання нерезидентами електронних послуг фізичним особам. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/537586.html>
4. Концепція «Індустрія 4.0»: проблеми впровадження і окремі правові аспекти її реалізації в Україні: монографія. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2021. 200 с.
5. Податковий кодекс України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8012>
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 14 груд. 2021 р. № 1946-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1946-20#Text>

REFERENCES

1. Global research & development incentives group. Pw C. April 2017. 45 p. URL: https://www.pwc.com/kr/ko/tax/samilpwc_global-r-and-d-brochure-april2017.pdf [in English].

2. Goncharenko L. I., Vishnevskiy V. P., Gurnak A. V. (2020). Osobennosti nalogovogo regulirovaniya v kontekste chetvertoy promyshlennoy revolyutsii. *Ekonomika. Nalogi. Pravo. - Economics. Taxes. Right.* 13(1), 114-122 [in Russian].
3. Informatsiynyi lyst № 26: Shchodo poriadku opodatkuvannia podatkom na dodanu vartist operatsii z postachannia nerezydentamy elektronnykh posluh fizychnym osobam. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentri/novini/537586.html> [in Ukrainian]
4. Kontsepsiia «Industriia 4.0»: problemy vprovadzhennia i okremi pravovi aspekty yii realizatsii v Ukraini. (2021). Kharkiv: NDI PZIR NAPrN Ukrainy [in Ukrainian]
5. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 2 hrud. 2010 r. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8012> [in Ukrainian]
6. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo stymuliuvannia rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 14 hrud. 2021 r. № 1946-IKh. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1946-20#Text> [in Ukrainian]